

An Analysis and Study of Curriculum Changes in Thai Education: Factors, problems, and Developmental Approaches

Junpen Sangdee¹ Suwaree Permsiri^{1*} and Kotchaphat Sanguankhruea¹

¹ Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Roi Et Buddhist College, Thailand

* Corresponding author. E-mail: suwaree_2523@srk.ac.th

ABSTRACT

This article aims to study and analyze the changes in the Thai education curriculum by examining the factors that influence curriculum changes, the problems arising from the implementation of the curriculum, and the approaches to developing Thai education. The curriculum serves as a key mechanism in developing students to possess the characteristics and skills of the 21st century, particularly critical thinking and problem-solving skills. It is also an important force in enhancing the competitive potential of the country to keep pace with global changes. However, the current core curriculum has been in use for over 16 years and was last updated in 2023. Scholars believe it is outdated, inconsistent with the economic and social context, and lacks flexibility, thus failing to fully meet the needs of modern learners. A good curriculum must be developed and monitored regularly, while fostering collaboration among all sectors to establish a shared vision of what Thai children and youth should be like. When the curriculum is systematic, modern, and connected to real contexts, other educational systems will be sustainably elevated alongside it.

Keywords: Curriculum Change, Educational Administration, Thai Education

การศึกษาและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการศึกษาไทย: ปัจจัย ปัญหา และแนวทางพัฒนา

จันทร์เพ็ญ แสงดี¹ สุวรีย์ เพิ่มศิริ^{1*} และ กชภัทร์ สงวนเครือ¹

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: suwaree_2523@srk.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการศึกษาไทย โดยพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ปัญหาที่เกิดจากการนำหลักสูตรไปใช้ และแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทย เนื่องจากหลักสูตรเป็นกลไกหลักในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะแห่งศตวรรษ ที่ 21 โดยเฉพาะทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา อีกทั้งยังเป็นพลังสำคัญในการยกระดับศักยภาพการแข่งขันของประเทศให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลก อย่างไรก็ตาม หลักสูตรแกนกลางปัจจุบันมีอายุการใช้งานมากกว่า 16 ปี และเพิ่งปรับปรุงครั้งล่าสุดใน พ.ศ. 2566 ซึ่งนักวิชาการเห็นว่ายังล้าสมัย ไม่สอดคล้องกับบริบทเศรษฐกิจ-สังคม และขาดความยืดหยุ่น จึงไม่อาจตอบสนองความต้องการของผู้เรียนยุคใหม่ได้เต็มที่ หลักสูตรที่ดีต้องได้รับการพัฒนาและติดตามอย่างสม่ำเสมอ พร้อมสร้างความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมว่าเด็กและเยาวชนไทยควรเป็นอย่างไร เมื่อหลักสูตรมีความเป็นระบบ ทันสมัย และเชื่อมโยงบริบทจริง ระบบการศึกษาอื่น ๆ ก็จะได้รับผลกระทบไปพร้อมกันอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร, การบริหารจัดการการศึกษา, การศึกษาไทย

© 2025 JAE: Journal of Applied Education

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับประเทศ อย่างไรก็ตาม Sanguanngarm (2020) พบว่า หลักสูตรปัจจุบันยังมีข้อจำกัดที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้หลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดการเน้นฐานความรู้ที่กว้างและการประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง รวมถึงยังไม่มีกำหนดแผนการเรียนรู้รายบุคคลที่ชัดเจน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่

นอกจากนี้ หลักสูตรยังขาดทางเลือกรายบุคคลในการจัดการเรียนรู้ ไม่ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเลือกเรียนรายวิชาตามความสนใจหรือความถนัดของแต่ละบุคคล อีกทั้งยังไม่มีโครงสร้างระดับชั้นที่ชัดเจน ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถตอบสนองต่อพัฒนาการและความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยิ่งไปกว่านั้น หลักสูตรยังไม่สะท้อนถึงแนวทางการเรียนรู้ที่เน้นการตอบสนองต่อความสามารถและความสนใจที่แท้จริงของนักเรียน อีกทั้งขาดระบบประเมินผลที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประเมินตนเองเพื่อการพัฒนาต่อเนื่องได้

ด้วยข้อจำกัดดังกล่าว การศึกษาปัญหาที่เกิดจากหลักสูตรแกนกลางอย่างรอบด้านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้ได้แนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น ทันสมัย และสามารถตอบโจทย์การเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง การศึกษาครั้งนี้จะเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 โดยอาศัยการบูรณาการ เทคโนโลยี การเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) และการพัฒนาทักษะแห่งอนาคต (Future Skills) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาไทย และสร้างนักเรียนที่มีความสามารถและศักยภาพในการแข่งขันในระดับสากลต่อไป

หลักสูตรการศึกษา: หัวใจสำคัญในการสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ

หลักสูตรการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและการสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่พร้อมเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบันและอนาคต หลักสูตรการศึกษาจึงเป็นเหมือนดั่งเข็มทิศในการขับเคลื่อนการศึกษาโดยเฉพาะครูผู้สอนที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน (มารุต พัฒนาผล, 2567) ดังต่อไปนี้

- 1) ช่วยกำหนดเนื้อหาและทักษะที่ผู้เรียนควรพัฒนาในแต่ละระดับชั้น ซึ่งครูสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและชุมชน
- 2) ออกแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้ครูมีแนวทางในการเลือกวิธีการสอน กิจกรรม และสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 3) สร้างการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีคุณภาพ
- 4) พัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ช่วยให้ผู้สอนสามารถปลูกฝังทักษะที่สำคัญ เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม
- 5) พัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายและเกิดสมรรถนะที่สำคัญที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สรุป หลักสูตรการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ครูจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้ผู้เรียนพัฒนา องค์ความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็น เพื่อให้พร้อมสำหรับอนาคตที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

1. ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาทั้งต่างประเทศและในประเทศได้เสนอและกล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ ดังนี้

มาร์ช และวิลลิส (Marsh and Willis, 1995) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นความสัมพันธ์เกี่ยวกับแผนการและประสบการณ์เพื่อผู้เรียนอันเป็นการดำเนินการด้วยการชี้นำแนวทางของสถานศึกษา

จิตติวิสุทธิ วิมุตติปัญญา (2568) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตร คือ รายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้เรียน จะต้องได้รับประสบการณ์นั้นเพื่อการพัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ
2. หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน เป็นประสบการณ์ทุกชนิด ของผู้เรียนที่โรงเรียนรับผิดชอบดำเนินการจัดให้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน รวมทั้งรายวิชาที่ เปิดสอน เอกสารหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งปฏิสัมพันธ์อันก่อให้เกิด ประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน
3. หลักสูตร คือ กิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่ได้ เตรียมการไว้ และจัดให้แก่ผู้เรียน โดยโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน
4. หลักสูตร คือ สิ่งที่สังคมคาดหวังหรือมุ่งหวังจะให้เด็กได้รับ เป็นชุดของการเรียน และประสบการณ์สำหรับผู้เรียนที่วางแผนไว้ล่วงหน้าโดยโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษา
5. หลักสูตร คือ สื่อกลางหรือวิถีทางที่จะนำผู้เรียนไปสู่จุดหมายปลายทาง เป็นแนวทางวิธีการเตรียมผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสมาชิกที่สามารถสร้างผลผลิตให้แก่สังคม
6. หลักสูตร คือ กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครูและสิ่งแวดล้อมทางการเรียนหรือเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครูและเนื้อหาสาระในส่วนที่เป็น งานทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และค่านิยมหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่จุดหมายปลายทางของการจัดการศึกษาที่ได้กำหนดไว้

สามารถสรุปจากนิยาม ข้างต้น “หลักสูตร” (Curriculum) หมายถึงเอกสารวิชาการที่จัดทำขึ้นมา เพื่อเป็นทิศทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ตามจุดที่ประสงค์หรือ จุดมุ่งหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

2. ทบทวนความหมายการศึกษา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งอดีตและปัจจุบัน ดังนั้นการทำความเข้าใจว่าค่า การศึกษา ที่นิยามต่างไปจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ นั้นย่อมมีความแตกต่างกันในการคิดวิเคราะห์และ สังเคราะห์ ผู้เขียนได้ค้นคว้าจากสื่อออนไลน์ และบทความวิชาการต่าง ๆ พบว่ามีการให้คำนิยาม ดังนี้

สมาน อัสวภูมิ (2560) ให้คำนิยามและสังกัป (Concept) ไว้ว่า “การศึกษาเป็นกระบวนการที่อำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ของบุคคลซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ และ/หรือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของตน และ/หรือของสังคม”

Verma, A., Verma, K., & Yadav, V. (2023) ได้นิยามไว้ว่า “การศึกษาคือกระบวนการในการได้มาซึ่งความรู้ ทักษะ ค่านิยม และทัศนคติผ่านรูปแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นกระบวนการที่เป็นระบบและตั้งใจในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และการพัฒนา โดยทั่วไปจะผ่านสถาบันอย่างเป็นทางการ เช่น โรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย แต่ยัง รวมถึงช่องทางที่ไม่เป็นทางการ เช่น ครอบครัว ชุมชน และสถานที่ทำงาน การศึกษาช่วยให้บุคคลได้รับความรู้และทักษะที่ จำเป็นในการดำเนินชีวิตในโลก สร้างความสัมพันธ์ที่มีความหมายกับผู้อื่น และมีส่วนสนับสนุนต่อสังคม การศึกษาเป็น เครื่องมือสำคัญสำหรับการเติบโตและการพัฒนาส่วนบุคคล ความคล่องตัวทางสังคม และความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ”

สามารถสรุปจากนิยาม ข้างต้น “การศึกษา” (Educate) หมายถึง กระบวนการที่เกิดจากการจัดประสบการณ์ ผ่านสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และทักษะของบุคคลตามความเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง สังคม และเศรษฐกิจ

หลักสูตรการศึกษาจึงจำเป็นในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติที่เกิดจากความจำเป็นที่ ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศภายใต้รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) และกรอบทิศทางของแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) เพื่อให้สามารถนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคงมั่งคั่ง และยั่งยืน ในอีก 20 ปีข้างหน้า โดยเน้นเป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) ทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 (3Rs 8Cs) ประกอบด้วยทักษะและคุณลักษณะต่อไปนี้ 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetic) 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะ ด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross –cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือการทำงาน เป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและการรู้เท่าทัน สื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมี เมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรมจริยธรรม (Compassion) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

นอกจากความเชื่อมโยงของหลักสูตรศึกษากับคุณลักษณะและทักษะดังกล่าวแล้ว ยังสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ (Vision) ในแผนการศึกษาแห่งชาติ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็น สุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” อีกด้วย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของระบบการศึกษาในทุกประเทศ โดยมีบทบาทในการกำหนดกรอบการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียน การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจึงสะท้อนถึงความพยายามในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี รวมถึงความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับต่าง ๆ บทความนี้วิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่ส่งผล ต่อการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในสามมิติ (Fullan, 2020) ได้แก่

(1) การเปลี่ยนแปลงนโยบายระดับชาติและนานาชาติ นโยบายการศึกษาระดับชาติและนานาชาติเป็นปัจจัยสำคัญที่ กำหนดทิศทางของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ตัวอย่างเช่น นโยบายของรัฐที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้

สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) หรือการปรับตัวให้เข้ากับมาตรฐานสากล เช่น การประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับนานาชาติ (PISA) นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงในเวทีโลก เช่น การบูรณาการเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างประเทศ ยังส่งผลให้หลักสูตรต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถบูรณาการความรู้จากบริบทสากลเข้ากับบริบทท้องถิ่นได้

(2) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ผลักดันการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงจากเศรษฐกิจอุตสาหกรรมไปสู่เศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based Economy) ส่งผลให้เนื้อหาหลักสูตรต้องเน้นทักษะด้านนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ขณะเดียวกัน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และเทคโนโลยีดิจิทัล ยังสร้างโอกาสและความท้าทายในการออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบดิจิทัล และการพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ

(3) ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หลักสูตรไม่ได้พัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังต้องคำนึงถึงความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และภาคธุรกิจ ความคาดหวังเหล่านี้มีบทบาทในการกำหนดทิศทางของเนื้อหาหลักสูตร ตัวอย่างเช่น ผู้ปกครองอาจต้องการให้หลักสูตรมุ่งเน้นทักษะชีวิตที่ช่วยให้บุตรหลานมีโอกาสในตลาดแรงงาน ขณะที่ภาคธุรกิจคาดหวังให้หลักสูตรผลิตบุคลากรที่มีทักษะที่ตรงกับความต้องการของตลาด ความคาดหวังเหล่านี้สร้างแรงกดดันให้ผู้กำหนดนโยบายต้องออกแบบหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างสมดุล

อย่างไรก็ตาม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางฯ พ.ศ. 2551 อย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงระดับโลก และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน พร้อมทั้งไม่เพิ่มภาระให้ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ตามนโยบาย "เรียนดี มีความสุข" ของ ร.ว.ศ.ศ. การปรับปรุงหลักสูตรได้ดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, (2566) ดังนี้

พ.ศ. 2551 กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

พ.ศ. 2552 ปรับโครงสร้างเวลาเรียน หลักสูตรแกนกลางฯ 2551 ให้มีความยืดหยุ่น พร้อมทั้งกำหนดเวลาเรียนเฉพาะสาระประวัติศาสตร์ รวมถึงโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนที่พร้อม เริ่มใช้หลักสูตรแกนกลางฯ 2551

พ.ศ. 2553 โรงเรียนทุกแห่งที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้หลักสูตรแกนกลางฯ 2551

พ.ศ. 2557 กำหนดให้จัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ให้เป็นไปตามโครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรแกนกลางฯ 2551 และกำหนดให้เพิ่มวิชาหน้าที่พลเมือง เป็นรายวิชาเพิ่มเติม ในหลักสูตรแกนกลางฯ 2551

พ.ศ. 2558 กำหนดการบริหารจัดการเวลาเรียน ตามนโยบาย "ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้"

พ.ศ. 2559 กำหนดตัวชี้วัดต้องรู้และตัวชี้วัดควรรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางฯ 2551

พ.ศ. 2560 ปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ ตามหลักสูตรแกนกลางฯ 2551 รวมถึงประกาศให้บริหารจัดการเวลาเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความยืดหยุ่น ในการจัดการเรียนการสอนหน้าที่พลเมือง และการบริหารจัดการเวลาเรียนภาษาอังกฤษ ป.1-3

พ.ศ. 2561 ยกเลิกมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระที่ 2 และสาระที่ 3 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางฯ 2551 และเปลี่ยนชื่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พร้อมทั้งปรับปรุงโครงสร้างเวลาเรียน ตามหลักสูตรแกนกลางฯ 2551 ให้มีความยืดหยุ่น เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการเวลาเรียนได้เหมาะสมกับบริบทและจุดเน้นของสถานศึกษา

พ.ศ. 2562-2566 ทำการวิจัยและพัฒนา (ร่าง) กรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช โดยใช้แนวคิดการศึกษาฐานสมรรถนะ พ.ศ. 2564 ใช้ตัวชี้วัดต้องรู้และตัวชี้วัดควรรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางฯ 2551 ในการจัดการเรียนรู้ ภายใต้สถานการณ์โควิด-19

พ.ศ. 2565 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การบริหารจัดการโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และ 1 รายวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

พ.ศ. 2565-2566 ขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรแกนกลางฯ 2551 ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

พ.ศ. 2566 กำหนดตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง และเกณฑ์การตัดสินผลการเรียน ตามหลักสูตรแกนกลางฯ 2551 รวมถึงโรงเรียนนำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ใช้ (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษา โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน เพื่อนำผลมาประกอบการพัฒนาต่อไป

การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเกิดจากการผสมผสานปัจจัยหลัก 3 ด้าน ซึ่งไม่เพียงขับเคลื่อนการปรับปรุงเนื้อหา แต่ยังอาจสร้างอุปสรรคต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้แก่ 1) นโยบายและการบริหารจัดการที่ขาดความสอดคล้องระหว่างระดับชาติและท้องถิ่น 2) ความพร้อมของครู บุคลากร และทรัพยากรสถานศึกษา และ 3) ความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยีกับบริบทท้องถิ่น ทั้งสามปัจจัยเชื่อมโยงกันเป็นระบบ หากจุดใดจุดหนึ่งอ่อนแอ จะเกิด “ผลโดมิโน” ตามมา การวางแผนและบริหารหลักสูตรจึงต้องอาศัยข้อมูลเชิงลึก ความเข้าใจรอบด้าน และการแก้ไขปัญหาแบบองค์รวม ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยสร้างระบบการศึกษาที่พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศในระยะยาว

ปัญหาที่พบในการนำหลักสูตรไปใช้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรแกนกลางที่จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

การใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีใจความสำคัญระบุว่า เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาการ เป็นการสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคมไทย ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

แม้ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จะมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย แต่สถานศึกษายังคงประสบปัญหาหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพทางการศึกษา โดยเฉพาะในส่วนของครูผู้ปฏิบัติที่นำหลักสูตรและนโยบายไปใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน ปัญหาหลักคือความเหลื่อมล้ำในด้านต่าง ๆ เช่น ขนาดของโรงเรียน อาชีพและความพร้อมของผู้ปกครอง รวมถึงการสนับสนุนทรัพยากรจากรัฐที่ยังไม่สามารถกระจายได้อย่างเท่าเทียม สิ่งเหล่านี้ทำให้บางนโยบายหรือการปรับเปลี่ยนหลักสูตรไม่สามารถนำไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพได้ อีกทั้งยังพบว่าในบางพื้นที่ นักเรียนต้องเผชิญปัญหาพื้นฐานด้านปากท้องและความมั่นคงในชีวิต ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อการเรียนรู้

นอกจากนี้ โครงการที่นำเข้าสู่โรงเรียนมักมุ่งเน้นที่การประกวด รางวัล หรือเกียรติบัตร เพื่อยืนยันว่าโรงเรียนได้มาตรฐานที่กำหนด แต่ในความเป็นจริง โรงเรียนอาจยังมีปัญหาที่ถูกมองข้าม เช่น พฤติกรรมนักเรียน โรคซึมเศร้า การขาดวินัย หรือการออกจากโรงเรียนกลางคัน สิ่งเหล่านี้สะท้อนว่า “รางวัล” ไม่สามารถรับรองคุณภาพของนักเรียน ครู หรือโรงเรียนได้อย่างแท้จริง (พงศ์ทัศ วณิชานนท์, (2566)

ในระดับสถานศึกษายังพบปัญหาในกลุ่มครูและบุคลากรทางการศึกษาบางครั้งการทำงานมุ่งเน้นผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ผู้เรียน ซึ่งหลักสูตรหรือแนวนโยบายการศึกษาดีเพียงใด ก็ไม่อาจบรรลุเป้าหมายได้ หากขาดการปฏิบัติที่ยึดมั่นในคุณธรรม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของความซื่อสัตย์และความโปร่งใสในการดำเนินงานด้านการศึกษา นอกจากนี้ยังมีนักเรียนหลายท่านได้ให้ทัศนะไว้ดังนี้

1) ผลการประเมินมาตรฐานการศึกษา (Standardized Test Scores) ผลการสอบ PISA 2022 พบว่าเด็กไทยมีคะแนนต่ำที่สุดในรอบ 20 ปี โดยเฉพาะในด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เด็กอายุ 15 ปี มากกว่าร้อยละ 65 ไม่สามารถอ่านจับใจความหรือแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ความรู้นี้สะท้อนว่าการเรียนการสอนในประเทศไทยยังไม่สามารถสร้างความเข้าใจเชิงลึกหรือการนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ทีดีอาร์ไอ, 2566)

2) ความล่าช้าในการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย หรือความล้าหลังของสูตร หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ถูกใช้เป็นแนวทางหลักของการศึกษาในประเทศไทยมายาวนาน แม้จะมีการปรับปรุงเนื้อหาบางส่วนในช่วง พ.ศ. 2560 - 2567 แต่ยังคงพบว่าเนื้อหาไม่ทันสมัยต่อความต้องการของตลาดแรงงานและโลกดิจิทัล งานวิจัยของสมหมาย สรรเสริญ (2563) ระบุว่า หลักสูตรยังขาดการบูรณาการทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะดิจิทัล การคิดวิเคราะห์ และความเข้าใจข้ามวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอีกท่าน ให้ความเห็นว่า หลักสูตรการศึกษาของไทยยังไม่ได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยเพื่อสอดคล้องกับความต้องการในศตวรรษที่ 21 ระบบการศึกษาไทยยังคงเน้นการท่องจำมากกว่าการพัฒนาทักษะ เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการแข่งขันในยุคดิจิทัล (พงศ์ศักดิ์ วนิชานันท์, 2566)

3) ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบุคลากร การขาดแคลนทรัพยากรทั้งในด้านวัสดุการเรียนการสอนและอุปกรณ์เทคโนโลยี รวมถึงการขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการสอน หรือการพัฒนาหลักสูตร ทำให้การดำเนินการตามหลักสูตรไม่เต็มประสิทธิภาพและไม่สามารถปรับให้เข้ากับการเรียนการสอนได้ดีเท่าที่ควร ครูจำนวนมากยังขาดความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรแกนกลาง อีกทั้งยังขาดทรัพยากรสนับสนุน เช่น สื่อการสอนที่เหมาะสม เทคโนโลยี และการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) การไม่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น หลักสูตรแกนกลางการศึกษา พ.ศ. 2551 ถูกออกแบบมาเพื่อใช้ในระดับประเทศ แต่กลับพบว่าการนำไปปรับใช้ในบริบทท้องถิ่นยังมีความท้าทาย หลักสูตรบางส่วนยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการและลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่ ทำให้การเรียนการสอนไม่สามารถเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและปัญหาของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานศึกษาของ วิทยา เพิ่มพูล (2564) ระบุว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาคทำให้บางโรงเรียนไม่สามารถปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนได้

5) ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายการศึกษา การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลในช่วง พ.ศ. 2560 - 2567 ส่งผลให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในนโยบายการศึกษา เช่น การเปลี่ยนแนวทางการจัดการศึกษาจากการมุ่งพัฒนาผู้เรียนสู่การเน้นตัวชี้วัดด้านผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียน งานศึกษาของ ชุตินา อินทร์แก้ว (2566) ชี้ว่า การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ครูและผู้บริหารขาดทิศทางในการดำเนินงาน

6) การขาดการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แม้ว่าการจัดทำหลักสูตรควรได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน แต่ในทางปฏิบัติ การพัฒนาหลักสูตรมักดำเนินการโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพียงกลุ่มเล็ก ๆ โดยไม่ได้รับฟังความคิดเห็นจากครู นักเรียน หรือผู้ประกอบการ งานศึกษาของ สุรีย์พร แก้วมณี (2565) ระบุว่า การขาดการมีส่วนร่วมนี้นำไปสู่การต่อต้านหรือการไม่ยอมรับในบางส่วนของสังคม

7) นโยบายการศึกษาที่ดีเกิดขึ้นได้ยาก จะเห็นว่าหลักสูตรการศึกษาและนโยบายด้านการศึกษา มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน โดยหลักสูตรทำหน้าที่เป็น "แผนปฏิบัติการ" ที่สะท้อนวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และความตั้งใจของนโยบายด้านการศึกษา ความสัมพันธ์นี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพของการจัดการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ แต่นโยบายการศึกษาที่ดี ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างแท้จริง กลับเกิดขึ้นได้ยากในบริบทของประเทศไทย ปัจจัยที่ส่งผลต่อความยากลำบาก (สุพจน์ มงคลธนวิจิตร, 2564) มีดังนี้

(1) ความซับซ้อนของกระบวนการนโยบาย นโยบายการศึกษาไม่ได้กำหนดขึ้นโดยหน่วยงานเดียว แต่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานและกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียหลายฝ่าย ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เช่น กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานใน

สังกัด โรงเรียน ครู นักการเมือง ผู้ปกครอง และนักเรียน ความหลากหลายของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้เกิดความซับซ้อนในกระบวนการกำหนดนโยบาย และบ่อยครั้งนำไปสู่ความขัดแย้งหรือผลประโยชน์ที่ไม่ลงตัว

(2) ความไม่ต่อเนื่องของนโยบาย การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการเปลี่ยนตัวผู้นำทางการศึกษามักส่งผลกระทบต่อ การดำเนินการตามนโยบาย นโยบายบางอย่างถูกยกเลิกหรือปรับเปลี่ยนก่อนที่จะมีการประเมินผลลัพธ์อย่างชัดเจน ส่งผลให้ นโยบายขาดความต่อเนื่องและไม่สามารถบรรลุผลได้ตามเป้าหมาย (สุพจน์ มงคลธนวิจิตร, 2564)

(3) ความขัดแย้งของผลประโยชน์และอำนาจ การกำหนดนโยบายการศึกษาต้องเจอกับการต่อรอง ผลประโยชน์ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น นักการเมือง ข้าราชการ ครู และภาคเอกชน ผู้มีอำนาจบางกลุ่มอาจใช้นโยบาย เพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตนหรือกลุ่มตน มากกว่าจะมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (แสงระวี มงคลบุญ, 2563)

(4) ความไม่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่น นโยบายการศึกษาส่วนใหญ่มักถูกกำหนดใน ระดับชาติ โดยขาดการมีส่วนร่วมจากผู้ที่อยู่ในระดับปฏิบัติ เช่น ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และชุมชนในพื้นที่ ซึ่งส่งผลให้ นโยบายบางอย่างไม่เหมาะสมกับความต้องการหรือบริบทเฉพาะของท้องถิ่น (ธัญลักษณ์ สุวรรณวัฒน์, 2562)

(5) ขาดการประเมินผลอย่างเป็นระบบ นโยบายการศึกษาหลายโครงการถูกดำเนินการโดยไม่มีการติดตามและ ประเมินผลที่เป็นระบบและต่อเนื่อง ทำให้ไม่สามารถระบุจุดอ่อนหรือปรับปรุงนโยบายได้ทันทั่วทั้ง (จิราภรณ์ ชุมณี, 2565)

(6) ข้อจำกัดด้านงบประมาณและการจัดสรรทรัพยากร แม้ประเทศไทยจะจัดสรรงบประมาณการศึกษาใน ระดับสูงมาตลอด เมื่อเทียบกับประเทศที่มีรายได้ใกล้เคียงกัน แต่การจัดสรรทรัพยากรยังขาดประสิทธิภาพและความ ยุติธรรม บางพื้นที่ได้รับทรัพยากรที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ในขณะที่บางพื้นที่ได้รับเกินความจำเป็น ทำให้ผลลัพธ์ของ นโยบายไม่เป็นไปตามเป้าหมาย “นั่นคืองบประมาณไม่ใช่อุปสรรค แต่อาจเป็นเพราะการใช้งบประมาณที่ไม่ตรงจุดและไม่มี ประสิทธิภาพ”

(7) การต่อต้านการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงนโยบายมักเผชิญกับแรงต่อต้านจากผู้มีส่วนได้เสียบางกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง เช่น ครู หรือผู้บริหารสถานศึกษาที่อาจมองว่านโยบายใหม่เพิ่มภาระงาน หรือไม่ ตอบสนองต่อความต้องการของพวกเขา แรงต่อต้านเหล่านี้ทำให้การดำเนินนโยบายใหม่เป็นไปได้ยาก

สรุป ปัญหาที่พบในการนำหลักสูตรไปใช้ ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้มักเกิดจาก โครงสร้างหลักสูตรที่ขาดความ ยืดหยุ่นและไม่สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา ทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณ สื่อการสอน และเทคโนโลยีที่ไม่ เพียงพอ และความพร้อมในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ของครูที่ยังต้องการการพัฒนาเชิงลึก ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงาน หลักสูตรไม่สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของการศึกษาได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรที่ยืดหยุ่น พร้อมกับการ สนับสนุนจากทุกภาคส่วน จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้นและสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่าง แท้จริง

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการศึกษาของไทย

“ประชาชนคุณภาพมาจากการศึกษาดี ประเทศพัฒนา” จากคำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าการศึกษเป็นปัจจัยสำคัญที่ ส่งผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ หลักสูตรการศึกษาไทยจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาและบูรณาการใน หลาย ๆ ด้านเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานและพร้อมรับมือกับความท้าทายในโลกที่ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า มีความทันสมัยและตอบโจทย์ความ ต้องการของสังคมในอนาคตได้ โดยมีแนวปฏิบัติที่แนะนำและความท้าทายที่สำคัญ (ธัญลักษณ์ สุวรรณวัฒน์, 2562) ดังนี้

1. การทำนโยบายที่ดีมีศักยภาพ

การทำนโยบายที่ดีมีศักยภาพ จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาได้ ซึ่งจะต้องปรับกระบวนการทาง นโยบายด้านการศึกษาโดยการเพิ่มกลไกทางเมืองที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ สร้างฉันทามติในระดับนโยบาย ทำได้โดยการสร้าง แนวร่วมระหว่างพรรคการเมือง ภาคประชาชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนนโยบายด้านการศึกษา พัฒนากฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับใช้กฎหมายเพื่อสนับสนุนการลดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาให้มีผลบังคับใช้จริง ส่งเสริมผู้นำทางการ เมืองที่เห็นคุณค่าการศึกษาโดยเฉพาะผู้นำควรมีวิสัยทัศน์ด้านการศึกษาที่ชัดเจนและเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

นโยบายการศึกษาที่ดีสามารถส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1) กำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ซึ่งนโยบายที่ชัดเจนช่วยกำหนดทิศทางของหลักสูตร เช่น การเน้นพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 การส่งเสริมการบูรณาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ (STEM) การเชื่อมโยงความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (STEAM) โดยเพิ่มมิติของศิลปะและจริยธรรม โครงการเรียนรู้ข้ามสาขา เช่น การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยใช้ความรู้ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์ หรือการบูรณาการคุณธรรมและจริยธรรมในหลักสูตร หลักสูตรได้รับการออกแบบที่เน้นความยืดหยุ่นและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน เช่น หลักสูตรแบบโมดูล (Modular Curriculum): เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนในหัวข้อที่สนใจหรือสอดคล้องกับเป้าหมายชีวิต การพัฒนาทักษะ Reskilling และ Upskilling: เช่น การเรียนรู้ทักษะใหม่ในช่วงเปลี่ยนอาชีพ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง (Self-Directed Learning): เช่น การค้นคว้าผ่านสื่อออนไลน์หรือบทเรียน Open Educational Resources (OER)

2) ส่งเสริมความเท่าเทียมทางการศึกษา นโยบายที่มุ่งลดความเหลื่อมล้ำ เช่น การจัดสรรทรัพยากรให้โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล ส่งผลให้หลักสูตรมีความยืดหยุ่นและเข้าถึงได้สำหรับผู้เรียนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะการจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นและความหลากหลายทางวัฒนธรรม

3) สนับสนุนการพัฒนาครู นโยบายการศึกษาที่ดีจะลงทุนในการพัฒนาศักยภาพของครู เช่น การอบรมการศึกษาต่อ หรือการสนับสนุนทรัพยากร ครูที่มีคุณภาพสามารถออกแบบและปรับใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกอบรมครูต้องเน้นการพัฒนาทักษะทั้งด้านวิชาการและการใช้เทคโนโลยีการศึกษา เพื่อให้ครูสามารถปรับตัวเข้ากับรูปแบบการสอนที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างทักษะในด้านการใช้เทคโนโลยีการเรียนการสอน เช่น การใช้อุปกรณ์ดิจิทัลและแอปพลิเคชันการศึกษา จะช่วยให้ครูสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การฝึกอบรมในด้านการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Active Learning) และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความร่วมมือเป็นกลุ่มจะช่วยเพิ่มทักษะที่จำเป็นให้กับนักเรียนในยุคปัจจุบัน ตลอดจนการอบรมครูให้มีทักษะการประเมินผลที่เน้นทักษะและสมรรถนะ (Competency-Based Assessment) เช่น ลดการประเมินผลแบบเน้นข้อสอบ: ใช้การวัดผลจากผลงานหรือทักษะจริง เช่น Portfolio หรือ Performance Assessment การประเมินแบบต่อเนื่อง (Formative Assessment): เพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ระหว่างกระบวนการ การประเมินสมรรถนะที่ตอบโจทย์ชีวิตจริง: เช่น การแก้ปัญหาในสถานการณ์จำลอง

4) ส่งเสริมนวัตกรรมและบูรณาการเทคโนโลยีหลักสูตร นโยบายที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการเรียนการสอน เช่น หลักสูตรออนไลน์ การเรียนรู้แบบ Blended Learning หรือการนำ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และ การทำให้ระบบคอมพิวเตอร์สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยใช้ข้อมูล (Machine Learning) มาใช้ ล้วนเป็นแนวทางสำคัญในการปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมยุคใหม่ นอกจากนี้ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง เช่น Virtual Reality (VR) และ Augmented Reality (AR) ยังช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่สมจริง เสริมสร้างความเข้าใจในบทเรียนที่ซับซ้อน และกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักสูตรในปัจจุบันควรมุ่งเน้นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือเสริม แต่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้กระบวนการเรียนรู้มีความหลากหลาย ทำลาย และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง

5) การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง นโยบายที่เน้นการประเมินผลการเรียนรู้ช่วยปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ที่ต้องการ ส่งเสริมการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อพัฒนาเนื้อหาและวิธีการสอนโดยสามารถดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและนำไปใช้ได้จริงโดยมีลำดับขั้นตอน ได้แก่ 1. กำหนดเป้าหมายและเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน 2. การเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) 3. การใช้ข้อมูลจากการประเมินเพื่อวิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุง 4. การสร้างระบบประเมินผลแบบต่อเนื่อง (Continuous Assessment) 5. การปรับปรุงหลักสูตรด้วยความยืดหยุ่น 6. การทดลองใช้งานก่อนนำไปใช้จริง (Pilot Testing) 7. การติดตามผล (Follow-Up) 8. การสร้างกลไกสนับสนุนสำหรับการปรับปรุง 9. การเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงระดับโลก

6) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคส่วนนโยบายที่เปิดโอกาสให้มีความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน ช่วยเหลือหลักสูตรตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนและสังคม ตัวอย่างเช่น หลักสูตรการศึกษาที่ร่วมพัฒนากับองค์กรอาชีพหรืออุตสาหกรรม การเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนระดับนานาชาติ และการสร้างเครือข่ายการศึกษาในระดับชุมชนและระดับโลก

7) บูรณาการคุณธรรมและความเป็นพลเมือง นโยบายที่มุ่งปลูกฝังคุณธรรม ความมีวินัย และความเป็นพลเมืองช่วยให้หลักสูตรเน้นพัฒนาทั้งความรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน ส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Education): เช่น การศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติ (Cultural Awareness): เพิ่มบทเรียนเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม การปลูกฝังคุณธรรม (Ethical Education) เช่น การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ AI Ethics และความเป็นธรรมในสังคม

2. พิจารณาการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะมาใช้

เนื่องจากเป็นทักษะหลักสูตรที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ที่ให้ความสำคัญกับบริบทแวดล้อม เน้นกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เน้นปฏิบัติ บนฐานของความเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริง โดยอิงสมรรถนะมากกว่าอิงเนื้อหา KSA (Knowledge Skills Attitude) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพเป็นรายบุคคล (จิตตวิสุทธิ วิมุตติปัญญา, 2568)

ปัญหาที่ยังพบในระบบการศึกษาปัจจุบันคือ ครูในโรงเรียนใช้วิธีการสอนแบบเดิม ๆ ทำให้ผู้เรียนถูกปลูกฝังด้วยการเรียนรู้แบบท่องจำเพื่อนำไปสอบ มากกว่าที่จะเรียนรู้เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ และมุ่งสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นได้ด้วยตัวเอง ส่งผลให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถนำความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนเรียนรู้มาไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับตัวเองและสังคมได้ กอปรกับคำกล่าวที่ว่า มนุษย์มีความสามารถแตกต่างกัน อย่าตัดสินปลาวาไม่เก่ง เพียงเพราะมันปีนต้นไม้ไม่ได้ อย่าตัดสินลิง ว่าไม่เก่ง เพียงเพราะมันว่ายน้ำไม่เป็น นำมาซึ่งหลักการศึกษาของหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency-based Curriculum) (จิตตวิสุทธิ วิมุตติปัญญา, 2568) ดังนี้

- เก่งในแบบของตัวเอง ส่งเสริมการเรียนรู้แบบรายบุคคล (Personalization) เพื่อพัฒนาศักยภาพเฉพาะตัวของผู้เรียน เน้นความถนัดและความเก่งที่แตกต่างกันในแต่ละคน
- มีสุขภาพกายและจิต มุ่งสร้างสมดุลด้านสุขภาพกายและจิต รวมถึงการพัฒนาความฉลาดรู้ สังคม และอารมณ์ เพราะสุขภาพที่ดีเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้
- เรียนไปใช้งานเป็น พัฒนาสมรรถนะที่นำไปใช้ในชีวิตจริง เช่น การแก้ปัญหาและสร้างคุณค่าให้สังคม เพื่อลดปัญหาการเรียนที่เน้นทฤษฎีแต่ใช้งานไม่ได้จริง
- ยืดหยุ่นพร้อมปรับตัว ปลูกฝังความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี พร้อมศึกษาต่อยอดความรู้ได้อย่างต่อเนื่องในโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ไม่จำเป็นต้องอยู่ในตำราที่สร้างขึ้นมาในช่วงเวลาหนึ่ง แต่ยังสามารถต่อยอดความรู้ไปได้เรื่อย ๆ

จุดเด่นและข้อดีของหลักสูตรฐานสมรรถนะ (สุริย์พร แก้วมณี, 2565)

1. การสร้างผู้เรียนที่มีความเป็นเลิศในการปรับตัวและต่อยอดความรู้ หลักสูตรฐานสมรรถนะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้สามารถปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะเพื่อการเรียนรู้ที่ต่อยอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนจะสามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่สร้างประโยชน์ให้ตนเองและสังคมได้อย่างยั่งยืน

2. การพัฒนาทักษะที่ตรงกับความต้องการของงานและอาชีพ หลักสูตรฐานสมรรถนะช่วยสร้างผู้เรียนที่มีทักษะสอดคล้องกับความต้องการของอาชีพในอนาคต สามารถเลือกพัฒนาทักษะที่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของตนเอง ส่งผลให้สถานประกอบการหรือองค์กรที่รับผู้สำเร็จการศึกษามีบุคลากรที่ตอบโจทย์การทำงานได้อย่างแท้จริง

3. การลดภาระการเรียนรู้ที่ไม่จำเป็นและเน้นการเรียนรู้ที่เข้าใจลึกซึ้ง หลักสูตรฐานสมรรถนะมุ่งลดความซับซ้อนของการเรียนรู้ที่เน้นการท่องจำแบบเดิม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะ ความเข้าใจ และการแก้ปัญหาในบริบทจริง ทำให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การประเมินผลที่เน้นพฤติกรรมและสมรรถนะที่แท้จริง หลักสูตรฐานสมรรถนะช่วยลดภาระและเวลาของการสอบแบบเดิมที่เน้นตัวชี้วัดจำนวนมาก โดยใช้วิธีประเมินผลผ่านการสังเกตพฤติกรรมและการปฏิบัติจริงของผู้เรียน ซึ่งสะท้อนถึงสมรรถนะหลักได้อย่างชัดเจน และมีความหมายมากกว่าเพียงคะแนนในกระดาษ

แนวทางในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ (สุริย์พร แก้วมณี, 2565) ได้แก่

แนวทางที่ 1 : ใช้งานเดิม เสริมสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดแทรกสมรรถนะและกิจกรรมเสริมเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาสมรรถนะนั้นเพิ่มขึ้น

แนวทางที่ 2 : ใช้งานเดิม ต่อเติมสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ต่อยอดจากงานเดิมเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยประยุกต์ใช้ในสถานการณ์หลากหลายเพื่อเสริมสมรรถนะในเรื่องนั้น ๆ

แนวทางที่ 3 : ใช้รูปแบบการเรียนรู้ สู่การพัฒนาสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสมรรถนะที่ต้องการ พร้อมกิจกรรมที่ช่วยเสริมสมรรถนะให้เพิ่มขึ้น ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวทางที่ 4 : สมรรถนะเป็นฐาน ผสานตัวชี้วัด เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมรรถนะหลักเป็นฐานในการพัฒนาตัวชี้วัดที่สอดคล้องกัน แล้วออกแบบการสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้ทั้งเนื้อหาและทักษะตามตัวชี้วัดพร้อมกัน

แนวทางที่ 5 : บูรณาการผสานหลายสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาหลายสมรรถนะหลักพร้อมกัน โดยวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องและออกแบบการสอนในลักษณะบูรณาการเพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชา

แนวทางที่ 6 : สมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน เป็นการสอดแทรกการฝึกสมรรถนะในกิจวัตรประจำวันของผู้เรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในชีวิตประจำวัน

สรุป แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการศึกษาของเพื่อรับมือกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ความยืดหยุ่น (Flexibility) ในการออกแบบโครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร, การมุ่งพัฒนาทักษะแห่งอนาคต (Future Skills) ที่สอดคล้องกับตลาดแรงงานและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี, การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียน, การผสานเทคโนโลยี (Technology Integration) เข้ากับการจัดการเรียนการสอน และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (Stakeholder Engagement) ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัว ซึ่งจะช่วยให้ระบบการศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัวและสร้างนวัตกรรมได้อย่างยั่งยืน

หลักสูตรมาตรฐานใหม่ ขับเคลื่อนความสำเร็จทางการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานนำมาใช้ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2551 เป็นศูนย์กลางในการกำหนดแนวทางการเรียนรู้ของนักเรียนไทยตลอดระยะเวลา 16 ปีที่ผ่านมา โดยมีการปรับปรุงเพิ่มเติมเรื่อยมา เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความต้องการในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แม้ว่าล่าสุดมีการเปลี่ยนตัวชี้วัดในปี พ.ศ. 2566 โดยใช้ “ตัวชี้วัดต้นทาง” และ “ตัวชี้วัดปลายทาง” และลดจำนวนตัวชี้วัดลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) แต่ในมุมมองของผู้เขียนกลับพบว่า การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นเพียงการปรับปรุงเชิงปริมาณ ในขณะที่โครงสร้างและเนื้อหาพื้นฐานของหลักสูตรยังคงเหมือนเดิม เนื่องจากชั่วโมงเรียนในโรงเรียนยังคงอยู่ที่ประมาณ 7-8 ชั่วโมงต่อวัน ส่งผลให้ไม่มีโอกาสเพียงพอสำหรับการทำกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียน และไม่สามารถตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงในแนวทางการเรียนที่เปิดโอกาสให้นักเรียน “เรียนได้ทุกที่ทุกเวลา” อย่างแท้จริง จากเสียงของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรหนึ่งในเสียงนั้นคือ หลักสูตรมีเนื้อหามากเกินไปส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนลดลง และความเป็นอยู่ของทั้งครูและนักเรียนตกต่ำเนื่องจากต้องทำงานและเรียนหนักนอกเวลาเรียน (OECD, n.d.) นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อผลคะแนน PISA ของไทยที่คงต่ำหรือต่ำกว่ามาตรฐานในระยะยาว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) ก็เป็นสัญญาณที่ชี้ให้เห็นว่า การแก้ปัญหาที่เน้นผลลัพธ์มากกว่ากระบวนการเรียนรู้เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดปัญหาในระบบการศึกษาในปัจจุบัน หลักสูตรที่เน้นเพียงปลายทางอาจช่วยวัดความสำเร็จได้ในระดับหนึ่ง แต่กลับไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะความคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาในกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาในยุคศตวรรษที่ 21 ดังนั้นจึงควร

มีการทบทวนเนื้อหาที่มีความเหมาะสมอย่างรอบด้านควบคู่ไปกับการปรับปรุงกระบวนการสอนเพื่อสร้างสมดุลในการเรียนรู้ และลดภาระงานของทั้งครูและนักเรียนให้เหมาะสม

บทสรุป

การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาไทย ต้องปรับให้ทันสมัย ยืดหยุ่น และเชื่อมโยงกับโลกยุคใหม่ โดยนำเทคโนโลยีมาบูรณาการ เพื่อสนับสนุนครูในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่ออนาคตของผู้เรียน ที่เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในโลกยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง หลักสูตรการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพของประชากรในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สุขภาวะ หรือคุณภาพชีวิตของประชากร ดังคำกล่าวที่ว่า “คนคุณภาพมาจากการศึกษาที่ดี ประเทศจึงพัฒนา” แม้ว่าการศึกษาไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตรมาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคในหลายด้าน เช่น ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โรงเรียนในพื้นที่ชนบทและเมืองใหญ่ได้รับทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกัน ปัญหาด้านบุคลากรครูไม่เพียงพอ และค่าตอบแทนที่ไม่จูงใจ การบริหารงบประมาณ ที่ไม่ตอบโจทย์ความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียน กระบวนการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นเนื้อหาและขาดการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง การประเมินผล ที่ยึดติดกับการสอบเพียงอย่างเดียว การขาดความร่วมมือระหว่างภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคมในกระบวนการกำหนดนโยบาย ปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังและจริงจังจากทุกภาคส่วน เพื่อสร้างระบบการศึกษาที่ตอบสนองต่อความท้าทายของโลกยุคใหม่ อย่างไรก็ตาม การแก้ไขจะมีประสิทธิภาพได้ก็ต่อเมื่อทุกฝ่ายร่วมออกแบบยุทธศาสตร์ระยะยาวที่ชัดเจน พัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง จัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล และปรับการประเมินให้เน้นสมรรถนะมากกว่าคะแนนสอบ พร้อมมีระบบติดตามและกำกับที่โปร่งใสและสม่ำเสมอ จึงจะทำให้หลักสูตรไทยก้าวทันโลกและเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาชาติอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *การปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- จิตติวิสุทธิ วิมุตติปัญญา. (2568). *การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการศึกษาไทย*. สืบค้นจาก <https://identity.bsru.ac.th/archives/1895>
- จิราภรณ์ ชุมณี. (2565). ความสำคัญของการประเมินผลในกระบวนการนโยบายการศึกษา. *วารสารวิจัยการศึกษา*, 27(1), 12–25.
- ชุติมา อินทร์แก้ว. (2566). การเปลี่ยนแปลงนโยบายการศึกษา กับผลกระทบต่อครูและผู้บริหาร. *วารสารการศึกษาท้องถิ่น*, 14(3), 45–60.
- ทีดีอาร์ไอ. (2566). *วิเคราะห์วิกฤตการศึกษาจากผลสอบ PISA 2022*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- ธัญลักษณ์ สุวรรณวัฒน์. (2562). นโยบายการศึกษากับความหลากหลายในบริบทท้องถิ่น. *วารสารพัฒนาการศึกษา*, 19(4), 45–58.
- พงศ์พัศ วนิชานันท์. (2566). *การปฏิรูปการศึกษาไทย: บทเรียนจากผลสอบ PISA 2022*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ).
- มารุต พัฒนาผล. (2567). *แนวคิดหลักการพัฒนาหลักสูตร*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- วิทยา เพิ่มพูล. (2564). ปัญหาการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทท้องถิ่น. *วารสารวิจัยการศึกษา*, 10(4), 101–118.
- สมาน อัครภูมิ. (2560). ทบทวนนิยามการศึกษาและการเรียนรู้: จุดเริ่มต้นการแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษา. *วารสารราชธานี นวัตกรรมทางสังคมศาสตร์*, 1(3), 4–5.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: พรินทวานกราฟฟิค.
- _____. (2564). *รายงานการศึกษาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA (1)*. กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี.
- สุพจน์ มงคลธนวิจิตร. (2564). การปฏิรูปการศึกษากับความท้าทายในการกำหนดนโยบาย. *วารสารนโยบายและการบริหาร*, 8(2), 89–102.
- สุรีย์พร แก้วมณี. (2565). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตร. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 18(1), 22–38.
- แสงระวี มงคลบุญ. (2563). บทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการนโยบายการศึกษา. *วารสารสังคมศาสตร์ไทย*, 21(1), 101–120.
- Fullan, M. (2020). *The new meaning of educational change*. (5th ed.). New York: Teachers College Press.
- Marsh, C., & Willis, G. (1995). *Curriculum: Alternative approaches, ongoing issues*. New Jersey: Prentice Hall.
- Sanguanngarm, N. (2020). Factors affecting the failure of Thai education to equip Thai students with 21st century skills. *Community and Social Development Journal*, 21(2), 1–19.
- Verma, A., Verma, K., & Yadav, V. (2023). Education: Meaning, definition & types. In *Agriculture extension education* (pp. 1–6). Uttar Pradesh: S.R. Scientific Publication.

